

REFLEKSIV MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHDA TIBBIYOT YO'NALISHI TALABALARI UCHUN CHET TILI DARSLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI

Xaydarova Nigora Obidovna,

Farg'ona davlat universiteti tayanch doktoranti

ORCID ID: 0009-0009-5789-3296

Annotatsiya: *Refleksiv madaniyat talabaning o'z faoliyatini tanqidiy tahlil qilish va mustaqil rivojlanish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu jarayon talabaning kasbiy bilimlarini chuqurlashtirish va chet tilini o'rganishda samarali natijalarga erishishiga yordam beradi. Ushbu maqolada tibbiyot yo'nalishi talabalari uchun chet tili darslarida refleksiv madaniyatni rivojlantirishga qaratilgan metodlar hamda ularni chet til darslarida samarali qo'llash usullari haqida uslubiy ko'rsatmalar beriladi. Maqolada jumladan interfaol usullardan foydalanish orqali refleksiv madaniyatni rivojlantirish yo'llari, chet til darsning boshlanish, davomiylilik, va xulosalash qismlarida qo'llanilishi mumkin bo'lgan mashg'ulotlar haqida batafsil ma'lumotlar beriladi.*

Kalit so'zlar: *refleksiv madaniyat, chet til o'qitilishi, tibbiyot talabalari, interfaol metodlar, dars rejalari.*

Аннотация: *Рефлексивная культура играет ключевую роль в развитии у студентов навыков критического анализа собственной деятельности и способности к самостоятельному совершенствованию. Этот процесс способствует углублению профессиональных знаний и достижению высоких результатов в изучении иностранного языка. В данной статье представлены методические рекомендации, посвящённые методам, направленным на развитие рефлексивной культуры у студентов медицинских специальностей. Особое внимание уделено способам их эффективного применения на занятиях по иностранному языку. Описаны конкретные пути развития рефлексивной культуры с использованием интерактивных методов, которые можно успешно внедрять на различных этапах урока — в его начале, основной части и заключении.*

Ключевые слова: *рефлексивная культура, обучение иностранному языку, студенты-медики, интерактивные методы, планы уроков.*

Abstract: *Reflective culture plays a crucial role in developing students' skills in critically analyzing their own activities and fostering independent growth. This process helps students deepen their professional knowledge and achieve effective outcomes in learning a foreign language. This article offers methodological*

guidance on strategies aimed at cultivating reflective culture in foreign language classes for medical students, along with practical approaches for their effective implementation. Detailed information is provided on how to foster reflective culture through interactive methods and exercises that can be incorporated at the beginning, middle, and conclusion of a foreign language lesson.

Keywords: *reflective culture, foreign language learning, medical students, interactive methods, lesson planning.*

Refleksiv madaniyat - bu talabaning o'z o'quv faoliyatini tanqidiy baholash, shaxsiy va kasbiy o'sish ko'nikmalarini shakllantirish qobiliyatidir. Tibbiy ta'lim talabalari uchun ushbu ko'nikma o'z o'quv faoliyatini tanqidiy baholash, shaxsiy rivojlanish va kasbiy faoliyatga tayyorgarlikni kuchaytirishga xizmat qiluvchi ko'nikmadir. Refleksiya o'z ichiga o'z-o'zini anglash, fikrlash va bilimlarni mustahkamlash jarayonlaridan iborat bo'lib, fanda metakognitsiya jarayonlari deb ham yuritiladi [1].

Tanqidiy fikrlash va qaror qabul qilish katta ahamiyatga ega bo'lgan tibbiyotda refleksiv madaniyat bo'lajak shifokorlarga nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish, balki ularni amalda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, tibbiy terminologiyani o'rganishda va chet tilida samarali muloqot qila olishda muhimdir[2].

Tibbiyot talabalari uchun refleksiv madaniyatni rivojlantirish ularning nazariy bilimlarini amaliyot bilan bog'lash, o'z-o'zini anglash va kasbiy ko'nikmalarni mustahkamlashda katta ahamiyatga ega. Yo'ldashevaning fikriga ko'ra, interfaol dars usullari bu jarayonni samarali tashkil qilishga yordam beradi, chunki ular talabaning faolligini oshirish va bilimlarni tanqidiy baholash imkoniyatini yaratadi [3]. Bu, ayniqsa, talabalar chuqur refleksiya va yangi vaziyatlarga moslashishni talab qiladigan kasbiy terminologiya va kommunikativ vazifalarga duch keladigan xorijiy tillarni o'rganish kontekstida muhimdir.

Interfaol metodlar yordamida chet tili darslaring bosqichlarini shakllantirish.

Refleksiv madaniyatni rivojlantirish uchun chet tili darslarini uch qismga bo'lish mumkin: kirish (boshlang'ich qism), asosiy (o'rta qism) va xulosalovchi (yakuniy qism). Har bir bosqich uchun maxsus tayyorlangan materiallar, real nutqiy vazifalarga asoslangan topshiriqlar va mashg'ulotlar talabalarning refleksiv qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratiladi.

Darsning **kirish qismi** (boshlang'ich qism)da interfaol usullardan foydalanish uchun quyidagilardan foydalanish maqsadga muvofiq. Msiol uchun, ushbu qismda talabalarga o'quv mavzusi bilan tanishish uchun tayyorgarlik vazifalari beriladi. Masalan, tibbiyotga oid chet tili atamalarini oldindan o'rganish yoki darsda muhokama qilinadigan mavzularni mustaqil ravishda o'rganib kelish topshiriqlari orqali talaba o'z bilimlarini faollashtirishga undaladi. Bu jarayon talabalarning darsga tayyorlanishida muhim rol o'ynaydi va ularni keyingi

bosqichdagi refleksiv tahlilga tayyorlaydi [3]. Misol tariqasida quyidagi so'zlardan foydalanish mumkin.

1-jadval

Kirish bosqichida tibbiy ta'lim talabalari bilan muhokama qilish mumkin bo'lgan so'zlar

So'zlar	Ma'nosi	Misol
Diagnosis	Kasallikni aniqlash jarayoni	The doctor made an accurate diagnosis based on the patient's test results.
Symptom	Kasallikning tashqi belgisi yoki ko'rinishi	Common symptoms of the flu include fever, cough, and sore throat.
Treatment	Kasallikni davolash uchun qo'llaniladigan muolajalar yoki dori-darmonlar	The treatment for the infection involved antibiotics and rest.
Surgery	Tananing kasallik yoki jarohatini tuzatish uchun jarrohlik amaliyoti	The patient underwent surgery to remove the tumor.
Prescription	Shifokor tomonidan beriladigan dori-darmonlar ro'yxati yoki retsepti	The doctor wrote a prescription for pain medication.
Infection	Mikroorganizmlar tomonidan paydo bo'ladigan kasallik jarayoni	The infection spread rapidly through the body, requiring immediate treatment.
Inflammation	Tananing qizarishi, shishishi yoki og'riq berishi	The patient had inflammation in the joints, which caused significant pain.
Chronic	Uzoq vaqt davom etadigan yoki surunkali kasallik yoki holat	She has been managing chronic back pain for several years.
Acute	Tez rivojlanadigan va og'ir kechadigan kasallik yoki holat	The patient was admitted to the hospital with acute appendicitis.
Recovery	Kasallik yoki jarohatdan keyin sog'ayish jarayoni	The patient showed signs of recovery after a week of treatment.

Darsning **asosiy qismi**. Bu bosqichda rolli o'yinlar, simulyatsiya va tibbiy mavzudagi bahs-munozaralar kabi interfaol metodlar qo'llaniladi. Bunday topshiriqlar talabalarga nafaqat olingan bilimlarni qo'llash, balki o'z ishini tanqidiy baholash imkonini beradi, bu esa refleksiv madaniyatning muhim elementi hisoblanadi.

Topshiriq namunasi: rolli o'yinlar, bunda talabalar tibbiy ssenariylarni

(masalan, shifokorning bemor bilan muloqoti) o'ynaydilar, simptomlar va davolanish maqsadlarini muhokama qiladilar. Bu nafaqat tilni o'zlashtirishga, balki malakalarni rivojlantirishga ham yordam beradi [4].

Rolli o'yin uchun keys namunasi: "Shifokorning bemor bilan muloqoti"

Vaziyat: Bemor shifokor qabuliga bir necha kun davom etadigan qorin og'rig'idan shikoyat qilib keladi. Shifokor konsultatsiya o'tkazishi, simptomlarni aniqlashi, dastlabki tashxis qo'yishi va davo tayinlashi kerak.

Rollari: Talaba A: Shifokor (Doctor) Talaba B: Bemor (Patient)

Patient: Hello, doctor. I've had a stomachache for several days and I don't know what to do.

Doctor: Good day. Let's figure it out. Can you describe where exactly your stomach aches? Is the pain persistent or seizure-like?

Patient: Pain in the lower abdomen, and it comes with seizures. This usually happens after meals.

Doctor: Got it. Is there something else bothering you? For example, nausea, vomiting, changes in stool?

Patient: Sometimes it makes me sick, but I don't vomit. The stool is slightly irregular, there is constipation.

Doctor: Well, have you noticed any other symptoms, such as fever, weakness?

Patient: No, I had no fever, but I felt weak, especially in the morning.

Doctor: Clearly. Tell me, what do you usually eat? Is there anything that can cause these pains, for example, fat or spicy food?

Patient: Yes, I eat a lot of fried and spicy. The pain usually begins half an hour after such a meal.

Doctor: Judging by your symptoms, it may be related to gastrointestinal problems, such as gastritis or ulcers. However, for an accurate diagnosis, you need to undergo additional examinations - we will perform tests and ultrasound.

Patient: Is that dangerous?

Doctor: There's nothing terrible now, but it's important to start treatment in time. You should follow a diet - avoid fried, spicy, and fatty foods. I will also prescribe medicines that will relieve the inflammation and relieve the pain.

Patient: Thank you, doctor. I will follow your recommendations!

Rolli o'yin tugagandan so'ng, talabalar quyidagi savollarni muhokama qiladigan guruh refleksiya qiladi o'tkazishlari mumkin:

- Bemor bilan muloqot jarayonida qanday qiyinchiliklar yuzaga keldi?
- Shifokor bemorning ahvoli haqidagi muhim tafsilotlarni qanday aniqlay oldi?
- Qanday davolash tayinlangan va nimaga asoslanib?
- Kommunikatsiya yoki axborot bilan ishlashni qanday yaxshilash mumkin edi?

Ushbu turdagi rolli o'yinlar talabalarga nafaqat til va tibbiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi, balki ularni o'z ishlarini tanqidiy fikrlashga o'rgatadi.

Darsning **yakuniy qismi**. Dars tugagach, talabalar o'z faoliyatlarini refleksiya qilishlari kerak. Bu jarayonda talabalarga yozma yoki og'zaki fikr bildirish vazifalari beriladi. Masalan, dars davomida qanday bilimlarni o'zlashtirganliklari, qanday qiyinchiliklarga duch kelganliklari, va kelajakda qanday yondashuvlarni qo'llashlari kerakligi haqida o'z fikrlarini yozishlari talab qilinadi. Shu orqali talabalar o'z bilimlarini tanqidiy baholashni o'rganadilar va kasbiy rivojlanish uchun zarur bo'lgan refleksiv ko'nikmalarni shakllantiradilar.

Topshiriq namunasi: talabalar "Qanday qilib refleksiya xorijiy tilni o'zlashtirish va kasbiy ko'nikmalarni yaxshilashga yordam beradi?" mavzusida qisqa esse yozadilar, bu olingan bilimlarni mustahkamlash va mustaqil tahlilni rivojlantirishga yordam beradi.

Refleksiv madaniyatni baholash usullari

Talabalarning refleksiv madaniyatni rivojlantirishdagi yutuqlarini baholash uchun turli xil usullardan foydalanish mumkin, masalan:

- Talabalar har bir darsda o'z fikrlari, muvaffaqiyatlari va qiyinchiliklarini yozib boradigan refleksiv kundaliklar;
- Talabalar o'z o'quv jarayonlarini qanchalik anglayotganliklarini baholashga yordam beradigan metakognitiv qobiliyat testlari;
- Kuzatishlar va og'zaki suhbatlar, unda o'qituvchi talabalarning o'z bilim va ko'nikmalarini qanchalik tanqidiy baholay olishini baholaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, tibbiyot yo'nalishi talabalari uchun refleksiv madaniyatni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu ularning kasbiy rivojlanishi va samarali o'quv jarayoni uchun zarurdir. Interfaol metodlarni chet tili darslariga joriy qilish orqali talabaning o'z bilimlarini tanqidiy tahlil qilish, muammolarni hal etish va kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyati oshadi. Ushbu metodlar amaliyotga joriy etilsa, talabalarda refleksiv madaniyat mustahkamlanib, ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, bu texnologiyalar talabalarning muloqot qobiliyatini oshirishga va xalqaro tibbiy hamkorlikda ishtirok etish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ku, K. Y., & Ho, I. T. (2010). Metacognitive strategies that enhance critical thinking. *Metacognition and learning*, 5, 251-267.
2. Ivanova, T. (2018). "Refleksiv madaniyat va uning ta'lim jarayonidagi o'rni", *Pedagogika jurnali*, 45(2), 78-90.
3. Yuldasheva, Z. I., Raxmatullayeva, M. I., & Tadjiboyeva, N. A. (2023). TIBBIY FANLARNI O'QITISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(5), 283-288.
4. Petrova, L. (2019). "Interaktiv ta'lim texnologiyalari va refleksiv madaniyat", *Ta'lim va Innovatsiyalar*, 22(4), 112-125.
5. Johnson, A. (2022). "Reflective thinking in foreign language education", *Language Teaching Research*, 76(3), 235-249.